

Ideologie a právo

Abstrakt

V předkládané práci hloubkově zkoumám pojem ideologie v jeho historických proměnách. Tyto rozličné podoby následně vztahuji k právu. Cílem mojí práce je analyzovat, jakým způsobem interaguje právo a ideologie a zdali mezi nimi existuje inherentní vztah. Zabývám se tedy zodpovězením otázky, jestli je právo ideologické, popřípadě za jakých podmínek jsou právo a aplikace práva ovlivněny ideologií.

Práce je rozdělena do tří částí. V první části se věnuji pojmu ideologie. Zde zkoumám, jak tento pojem uchopil a rozpracoval Karl Marx a jeho následovníci. Proměny marxistického pojetí ideologie ukazují na dílech Lenina, Gramsciho a Althussera. V druhé kapitole první části představuji odlišnou, historicky relevantní tradici chápání ideologie, kterou pro účely této práce nazývám konzervativně-demokratická. V rámci druhé referované tradice popisují myšlenky Arendtové, Poppera, Scrutona a Pitharta. Obě kritická pojetí ideologie následně vzájemně srovnávám.

Druhá část je věnována tomu, jak lze aplikovat uvedené negativní koncepce ideologie v právní teorii. V první kapitole se zaměřuji na hnutí Critical Legal Studies, jehož zastánci vycházeli právě z dříve zmiňovaného marxistického chápání ideologie, které explicitně aplikovali na právní řád. V rámci kapitoly o Critical Legal Studies uvádím, jak hnutí teoreticky rozpracovalo vztah práva a ideologie a následně jejich představy ukazují na třech konkrétních kritických analýzách. Ve druhé kapitole se obracím k myšlenkám tradice právního pozitivismu a naturalismu a referuji o tom, jak jejich poznatky mohou přispět k bližšímu porozumění ideologické kritiky konzervativně-demokratické tradice.

Třetí část pojednává o neutrálních koncepcích ideologie. Zde popisují, jak se tato liší od výše uvedených negativních koncepcí a jak je jako první teoreticky vymezil Mannheim. Neutrální pojetí spojuji s relativismem, který ve vztahu k ideologii analyzuji prostřednictvím díla Balkina. Ideologický relativismus následně vztahuji k oblasti práva v kapitole věnující se diskursivním pojmům v právu. Poslední část uzavírám kapitolou o jazykových hrách, jak je ve vztahu k právu vyložil Morawetz, které, jak se domnívám, ukazují problém plurality v zajímavém světle.

Klíčová slova: ideologie, právo, relativismus